

Nationaløkonomisk Forening.

I.

Møde d. 29. November 1900.

I Foreningens Møde d. 29. November holdt Dr. G. Cassel Foredrag om Bykommunens Ret til Byggegrundenes Værdistigning. Det nedenstaaende Referat af Indledningsforedraget er udarbejdet efter Foredragsholderens Manuskript. I »Økonomisk Tidsskrifts« Novemberhefte havde Dr. Cassel om samme Emne offentliggjort en Afhandling. Denne falder vel ikke helt sammen med Foredraget, men større Partier var dog fælles, hvoraf følger, at det nedenstaaende Referat forsaavidt bliver en forkortet Oversættelse af Artiklen i det svenske Tidsskrift.

Dr. G. Cassel:

Enhver fornuftig Motivering af Ejendomsretten fører os med Nødvendighed til at anerkende Kommunens Ret til Stigningen af Byggegrundenes Renteafkastning. Aarsagen til saadanne Rentestigninger ligger ofte — ja maaske oftest — i direkte Foranstaltninger fra Kommunens Side. Gennembrydningen af et Kvarter ved en ny Gade, Anlæggelsen af en

Bro, en Park eller anden aaben Plads osv. medfører en Værdistigning for de omliggende Grunde, der ofte kan være særdeles betydelig. Skal Aarsags- og Virkningsforholdet være det afgørende, saa kan Retten til denne Værdistigning umuligt frakendes Kommunen.

Tilvisse er det ofte muligt at finde fjernere liggende Grunde til Værdistigningen. Et godt Exempel herpaa er den i Evropa næsten enestaaende Værdistigning, som Byggegrundene i Berlin opnaaede efter det tyske Riges Grundlæggelse. Den yderste Aarsag til denne Værdistigning var vel at finde i hele det nationale Arbejde, der gik forud for Fuldbyrdelsen af Tysklands Enhed; — men som det sidste Led i Aarsagsrækken staar dog Berlins Væxt og alt det Arbejde og de øvrige Omkostninger, som denne Væxt forvoldte netop Kommunen, og det er derfor rimeligt, at Retten til Værdistigningen først og fremmest tilfalder Kommunen. Denne Værdistigning afgiver den naturlige Dækning af de med Kommunens Væxt forbundne Udgifter, og saa længe disse Udgifter ikke ere fuldt dækkede, kan der ikke være Tale om at give Faktorer, der ligge længere tilbage i Aarsagsrækken, nogen Andel i Værdistigningen. Desuden er den moderne Bykommunes socialpolitiske Opgaver af saa omfattende Art, at en Kommune, der paa en blot nogenlunde tilfredsstillende Maade vil opfylde dem, vel har Brug for alle sine Indkomster og allermindst kan give Afkald paa nogen Del af den Erstatning, som naturligt tilkommer den.

Lovgivningens Maal er da — i det Mindste i Hovedsagen — for Kommunens Regning at lægge

Beslag paa Bygrundenes Rentestigning. Der gaar i Øjeblikket en stærk Strømning gennem de i social Henseende mest fremskredne Nationer i Retning af i større eller mindre Grad at virkeliggøre dette Maal. Gennem den overordentlige Betydning, denne Bevægelse har for de store Byers Udvikling, og derved for den stedse stigende Del af den civiliserede Menneskehed, der er henvist til at bo i Byerne, bliver den til en ligefrem Kulturbevægelse. Det bliver da af Interesse at se, hvor langt Lovgivningen er naaet i Spørgsmaalet om Kommunens Delagtiggørelse i den »utjente Værdistigning«, »the unearned increment«.

Det første Skridt gjorde man, da man paalagde Interessenterne Bidragspligt til visse, særligt opgivne Formaal, som kunde antages at medføre Værdistigning. Thi naar et vist Foretagende medfører Værdistigning, saa maa Bidrag til det betales af Værdistigningen. Disse nu ret almindelige Bidrag ere da at betragte som de første Spor til en særlig Skat paa Byggegrundenes Rentestigning; eller de ere et Udtryk for Kommunens Delagtiggørelse i denne Værdistigning.

Som Maalestok for denne Bidragspligt har man benyttet enten Bekostningen eller Værdistigningen. I de store Byer i Nordamerika har man benyttet Bekostningen som Maalestok. Denne Fremgangsmaade er praktisk nem at anvende, men er principielt forkastelig, da den ej yder tilstrækkelige Garantier: Bekostningen ved Anlæget af en ny Gade, der er af almindelig Interesse for hele Kommunen, kan jo meget vel overskride den Fordel, de tilgrænsende Grundejere have af den; en Paaligning paa dem af

hele Udgiften bliver da uretfærdig. Endnu tydeligere vise Manglerne sig i de, i Amerika ikke sjældne Tilfælde, hvor Uærlighed har sneget sig ind i Kommunalforvaltningen. Det kan da, som i New York, ske, at man, for at begunstige visse Entreprenører, anlægger unødvendige eller urimeligt dyre Gader, betaler disse Arbejder utilladeligt højt og lægger de overdrevne Udgifter paa de Grundejere, der berøres af Anlægget. En Revisionskommission i New York maatte i Firserne stryge forud paalagte Bidrag af saadan Art til et Beløb af omtrent en Million Dollars. For at begrænse Faren for en, ogsaa under normale Forhold mulig Overbeskatning af Grundejerne, har man forsøgt forskellige Udveje, f. Ex. den, at kun Halvdelen af Bekostningen ved Anlægget tør paalignes de tilstødende Grundejere, eller den at Bidragspligten for hver Ejendom begrænses til Halvdelen af denne Ejendoms Taxationsværdi (New York). — I Brooklyn bestemmes Bidragene — assessments — paa Basis af Bekostningsoverslaget, altsaa inden Arbejdet er udført, ja endog inden Kontrakt derom er bleven afsluttet. Naar de virkelige Omkostninger ikke de beregnede, afskrives eller tilbagebetales, hvad man har beregnet eller opkrævet for meget. Har man derimod beregnet for lidt, paalignes der Tillægsydelse i Forhold til de oprindeligt beregnede. Her fremtræder altsaa Bekosteligheden paa en ganske særlig prægnant Maade som Maalestok for Bidragspligten. Systemet har da ogsaa i Brooklyn ført til lignende Forhold som i New York. — Nogle Unionstater begrænse Bidragspligten til en vis Brøkdel, Halvdelen eller Tredjedelen f. Ex. af Omkost-

ningerne. Andre begrænse den paa den Maade, at de bestemme, at den ikke maa overskride en vis Brøk af Ejendommens Værdi (i Ohio 25 $\frac{0}{10}$). I nogle Tilfælde sættes der visse Maximumsgrænser for »Betterments«-Afgifterne; i Ohio er det for Exempel fastsat, at Bidragene i Anledning af Dræningsforanstaltninger ikke maa overskride 2 Dollars pr. Fod af Façadelinjen.

I de Tilfælde, hvor Omkostningerne ere den almindelige Maalestok for Bidragspligten, maa det dog altid bestemmes, efter hvilke Principer den givne Udgiftssum skal fordeles mellem de forskellige Grundejere indenfor »Betterments«-Omraadet. Skulle Bidragene bevare deres Karakter af virkelige »Betterments«-Afgifter, er det nødvendigt at afveje dem efter de enkelte Grundejeres særlige Fordele. Strængt taget burde disse Fordele naturligvis konstateres gennem en Taxation af Værdistigningen. I Mangel heraf kan man ogsaa hjælpe sig med visse ydre Kendetegn, f. Ex. Ejendommens Façadelængde, Areal eller Taxationsværdi, idet man gaar ud fra den Fiktion, at Fordelene staa i Forhold til disse Størrelser.

Rigtigere er det naturligvis strax fra Begyndelsen af at lægge den opnaaede Fordel til Grund for Bidragspligten, idet man som Maalestok for denne Fordel anvender Ejendommens gennem virkelig Taxation konstaterede Værdistigning; thi det er jo kun af denne Værdistigning, at Bidragene betales, naar de overhovedet fordeles retteligt. Ved denne Fremgangsmaade befries Bidragspligten allerede til dels fra Sammenknytningen med Omkostningerne, og man har en vis Garanti for baade at Grundejerne

ikke bebyrdes uretfærdigt, og at Samfundet virkelig kommer til at høste den fulde Fordel af det paa-gældende Foretagende. Naturligvis er det ikke nødvendigt at rejse Krav paa den hele Værdistigning, men man kan nøje sig med en vis Brøkdel af den.

Dette System synes i Amerika at vinde stedse mere Terrain. Det indførtes i Boston ved »The Boston Improvement Act« af 1866. »Betterments«-Afgiften udgør her Halvdelen af den konstaterede Fordel. Virkningerne af denne Lovgivning skulle have været meget heldige. Man tog strax fat paa en hel Række ny Anlæg, og hele den gamle By blev ombygget.

I Almindelighed forlanges det ikke, at de paa-lignede Bidrag eller »assessments« betales kontant, i det Mindste ikke helt; men Grundejerne maa betale en ret høj Rente af de ubetalte Bidrag. Denne Gæld hviler paa Jorden og har Fortrinsret fremfor Prioriteter. Da det ofte varer længe, inden alle Bidrag kunne bestemmes, og da de, som sagt, i Almindelighed ikke indgaa kontant, maa Kommunen gøre finansielle Foranstaltninger til Dækning af Udgifterne. Den udsteder da saakaldte »improvements bonds«, Obligationer, der udfærdiges paa Basis af Byens Assessments-Fordringer.

Heller ikke for den nyere europæiske Lovgivning er Tanken om at ramme Værdistigningen gennem en Bidragspligt til de kommunale Foretagender, som foraarsage Værdistigningen, fremmed. I den preussiske Kommunalskattelov af 14. Juli 1893 findes der saaledes i § 9 følgende Bestemmelser: »Kommunerne kunne til Dækning af Udgifterne ved Foranstaltninger

i det Offentliges Interesse opkræve Bidrag hos de Grundejere og Næringsdrivende, der have særlige økonomiske Fordele af disse Foranstaltninger. Bidragene skulle afvejes efter Fordelene. Bidragene skulle i Reglen paalignes, hvis det ellers vilde være nødvendigt at dække Udgifterne ved Skatter (d. v. s. naar de ikke kunne dækkes ved Gebyrer). Planen til Foranstaltningen skal tilligemed Bekostnings-Overslaget offentligt fremlægges. Kommunens Beslutning om Opkrævning af Bidrag udkræver Myndighedernes Stadfæstelse«.

Disse Bidrag ere nærmest at betragte som Betterments-Afgifter, hvis Udspring er Foranstaltningens Bekostelighed, men hvis Fordeling paa de Bidragspligtige sker efter den Fordel, disse have af Foranstaltningen. En Udtalelse i Vejledningen til Lovens Gennemførelse peger tydeligt i denne Retning. Den lyder saaledes: »Bidragspligten bør aldrig udstrækkes til at omfatte hele Udgiften ved Foranstaltningen. Tværtimod bør den Del af Udgiften, der svarer til Offentlighedens Interesse ved Foranstaltningen, dækkes af Kommunens almindelige Indkomster, og kun det derefter tilbagestaaende Restbeløb bør dækkes gennem Bidrag«. Det fremgaar heraf, at Formaalet er at lade de Interesserede dække en vis Del af Udgiften, nemlig den Del, som ikke retfærdigt kan dækkes gennem Skatter.

For Kristianias Vedkommende giver Bygge-loven af 26. Maj 1899 Bestemmelser om, at Bidrag skulle paalægges Husejerne dels til Erhvervelse af Grund til Gadeanlæg, dels til Gadens Istandsættelse og Brolægning samt til Kloakanlæg.

I England har en Beskatning, der direkte rammer »the unearned increment«, nylig vundet Indpas. Efter langvarige og heftige Kampe lykkedes det i 1895 Londons Grevskabsraad at drive en Lov igennem, der bl. a. indeholder følgende Bestemmelser:

Alle faste Ejendomme indenfor det af den kommunale Foranstaltning berørte Omraade — »improvement area« —, skal der, naar de ikke tilhøre Grevskabsraadet, med visse Undtagelser, paalægges Afgifter med Hensyn til hver væsentlig Værdistigning, der aabenbart skyldes den omspurgte Foranstaltning. Mindst to Maaneder, inden Kommunen begynder paa Anlægget, skal Grevskabsraadet tage Bestemmelse om, hvilke Ejendomme der skulle yde Bidrag. Efter at Ejerne ere blevne underrettede, skal en af »Local Government Board« udnævnt upartisk Person, efter at have afhørt alle interesserede Parter, foretage en Vurdering af Ejendommene indenfor Forbedringsomraadet. Dette er den saakaldte Begyndelses-Taxation. Udgifterne ved den bærer Grevskabsraadet. I hvert enkelt Tilfælde skal Grundens Værdi særskilt taxeres, og desuden skal Ejendommen som saadan taxeres; men derved skal der ikke tages Hensyn til nogen- somhelst Værdistigning, der kan resultere af Anlægget. Naar denne Begyndelses-Taxation er afsluttet, skal der gives de Interesserede Adgang til at gøre sig bekendt med den. Tidligst 1, senest 3 Aar efter Anlæggets Tilendebringelse skal Grevskabsraadet lade udarbejde en Fortegnelse over de indenfor Forbedringsomraadet liggende Ejendomme, der ere optagne i Begyndelses-Taxationen, og som efter Grevskabsraadets Formening bør svare Bidrag, »Improvement

Charge«. Denne Fortegnelse skal give Oplysning om Ejernes Navne, Bidragenes Størrelse og den Værdistigning, som Anlægget efter Grevskabsraadets Mening har tilført de forskellige Ejendomme. Bidraget skal udgøre 3 pCt. aarlig af Halvdelen af den Sum, som efter Grevskabsraadets Mening repræsenterer den ved Anlægget foraarsagede Stigning i Ejendommens Salgsværdi, efter at alle Skatter, Afgifter og Paalæg ere fradragne. Mod Ligningen, der skal bringes til de Skattepligtiges Kundskab, kan der fremsættes Besværing, naar det formenes, at en Ejendom bør slettes af Ligningen, fordi det ikke er bevist, at dens Værdi i Handel og Vandel væsentligt og varigt er stegen paa Grund af Anlægget, — naar et Beløb skønnes at burde ændres, — og naar Ligningen af andre Grunde, hvis Rigtighed Besværingen maa paavise, er urigtig. — De, der mene, at det dem paalignede Bidrag er for højt i Forhold til Værdistigningen, kunne skriftligt opfordre Grevskabsraadet til at købe de paagældende Ejendomme. Grevskabsraadet er da forpligtet til at købe dem til den i Begyndelses-Taxationen statuerede Værdi. Hvis imidlertid Grevskabsraadet i et saadant Tilfælde foretrækker at renoncere paa Bidraget, saa underrettes Ejeren derom. Derved befries Grevskabsraadet fra enhver Forpligtelse til Køb af Ejendommen, og det paalignede Bidrag falder bort. Grevskabsraadet har i dette Tilfælde at godtgøre Ejeren alle Omkostninger. — Inden tre Maaneder efter Ligningens Offentliggørelse kan Ejeren af en Ejendom, hvorpaa der er lignet Bidrag, hvis han tillige ejer andre Ejendomme indenfor Forbedringsomraadet, skriftligt

underrette Grevskabsraadet om, at disse andre Ejendomme have lidt et væsentligt og varigt Værditab ved Anlægget, og han kan forlange, at dette Værditab, hvis Størrelse han maa angive, skal afkortes i den Værdistigning, der er beregnet for den førstnævnte Ejendom. — Naar Klagetiden er udløben, udnævner »the Local Government Board« en Voldgiftsdommer, der har Ret til efter de interesserede Parters Krav at foretage Ændringer i Ligningen. Ingen Indvendning mod Ligningen kan fremsættes for en Domstol eller overhovedet ligeoverfor Andre end Voldgiftsdommeren. Han afgiver sin Kendelse, der i enhver Henseende skal gælde som definitiv. — De Ejendommene definitivt paalignede Bidrag betragtes og behandles som Grundbyrder. De kunne dog afløses af den Bidragspligtige med en Sum, der er 33 Gange større end Aarsbidraget. Foretrækker den Bidragspligtige ikke denne Afløsningsmaade, har han halv-aarligt at erlægge sin Afgift.

Den her omtalte »charge« er øjensynligt en direkte paa Værdistigningen baseret Bidragspligt, selv om den nøjer sig med at beslaglægge kun den halve Værdistigning. Bidragspligten er altsaa her allerede i Principet løst fra Omkostningsspørgsmaalet; — derimod fastholdes det fremdeles, at Værdistigningen skal være at føre tilbage til et specielt, kommunalt Foretagende. Det næste Skridt ad den engang betraadte Vej vil vel blive dette: Spørgsmaalet om Bidragspligt opfattes uafhængigt af Spørgsmaalet om Værdistigningen skyldes et specielt, kommunalt Foretagende. Naar man først godkender det Princip, at den Værdistigning, som Ejeren ikke skylder sit

eget Arbejde, helt eller delvis bør tilfalde Kommunen, forsaavidt det kan paavises, at Aarsagen til denne Værdistigning ligger i kommunale Arbejder, saa savnes der al Grund til, at Kommunen skulde nøje sig med kun i visse specielle Tilfælde at gøre Kravet paa denne Værdistigning gældende. Den Omstændighed at man ikke kan paapege, hvilket særligt Foretagende Værdistigningen skyldes, bør man ikke tillægge nogen Vægt, naar det blot staar fast, at Værdistigningen overhovedet skyldes den kommunale Virksomhed.

Dette er nu saa godt som altid Tilfældet ved Prisstigningen paa Byggegrundene i Byerne. Thi selv om ogsaa fjernere liggende Aarsager bestemme denne Værdistigning, saa betinger dog Kommunens ved disse Aarsager fremkaldte Væxt en Mængde Arbejder, som maa betragtes som det sidste Led i den Aarsagsrække, hvis Endepunkt Værdistigningen er. Omkostningerne ved disse Arbejder maa da dækkes, inden nogen anden medvirkende Faktor og fremfor Alt inden Grundejerne, som i Reglen ikke have medvirket, kunne rejse Krav paa Del i Værdistigningen. Dette er aabenbart den Minimumsfordring, som kan stilles fra Kommunalforvaltningens Side. Men denne Fordring er ogsaa, økonomisk set, tilstrækkelig; thi den sætter ingen Grænser for Kommunens Del i Værdistigningen, førend samtlige kommunale Arbejder ere blevne betalte af denne Værdistigning.

Et enkelt Tilfælde kan anføres, hvor Lovgivningen har anerkendt dette fuldt rationelle Standpunkt ligeoverfor Værdistigningen. Det tyske Rige er her gaaet i Spidsen, har vovet med fuld Konsekvens at

gennemføre, hvad Fornuft og Retfærdighed fordrer, har vovet at bryde med gammel Overtro paa den private Ejendomsrets hellige Omraade. Ganske vist er det ikke hjemme i Evropa, at Tyskland har gjort det, men ude i Østasien, i Kiautschou, den nye tyske Besiddelse.

Da Tyskland annekterede denne Plads, maatte det befrygtes, at Jorden, hvad der saa ofte er sket ved koloniale Foretagender, vilde blive opkøbt af Spekulanter, der vilde holde fast paa den, indtil de kunde høste Frugten af, hvad den tyske Regering vilde ofre paa offentlige Anlæg og allehaande økonomiske Foretagender. For at forebygge dette, for at bevare i det Mindste en Del af Gevinsten for det Offentlige, besluttede man strax fra Begyndelsen af at forbyde alt Jordsalg til Private. Regeringen opkøbte al den Jord, den kunde, men kun til de Priser, som gjaldt før Okkupationen. Denne Jord sælges derefter paa Auktion til Private. Regeringen forbeholder sig derved Forkøbsretten til den solgte Jord, for det Tilfælde at den atter skulde blive udbudt til Salg. Hvis Regeringen ikke benytter sig af denne Forkøbsret, skal der ved Salget erlægges dels en Stempelskat paa 2 pCt. af hele Værdien, der ligeligt bæres af Sælger og Køber, dels en Afgift paa $33\frac{1}{3}$ pCt. af den Prisstigning, der er indtraadt siden sidste Salg. Er en Ejendom ikke bleven solgt, maa Ejeren, naar 25 Aar ere forløbne, svare en Afgift paa $33\frac{1}{3}$ pCt. af den indtraadte Værdistigning. Regeringen har ligeoverfor den tyske Rigsdag erklæret, at den anser det for meget moderat, naar den saaledes nøjer

sig med en Tredjedel og overlader de to Tredjedele til Private.

Man kan vel sige, at den, der erhverver Land i en ny Havneplads som Kiautschou, og der opretter et Handelsdepot ell. Lign., bidrager til at hæve hele Pladsens Betydning og dermed ogsaa Jordværdien, samtidigt med at han jo unægtelig løber en ret betydelig Risiko. Under saadanne Forhold er det da ikke mere end rimeligt, at den Private beholder en betydelig Del af den eventuelle Værdistigning. Ganske anderledes er Forholdet i vore europæiske Byer. Samfundets Ret til Værdistigningen fremtræder der i en langt bestemtere og mere absolut Form end i hint Tilfælde. Vi maa da afvente, om den europæiske Lovgivning — nærmest den tyske — vil erkende dette, ja om den blot vil vove at gøre Krav paa den Tredjepartsret, der nu har vundet Sanktion i Kiautschou. At dømme efter Spørgsmaalets Behandling i den tyske Rigsdag skulde man næsten have Ret til at vente det, — hvis man ellers overhovedet har Ret til at vente nogen Slags Konsekvens i politiske Sager. Regeringens østasiatiske Landpolitik vandt Bifald hos alle Rigsdagens Grupper; — fra konservativ Side beklagede man endog, at Regeringen ikke havde gjort Krav paa Halvdelen af Værdistigningen.

Med Hensyn til Formen for Kommunens Delagtiggørelse i den af Ejerne ikke selvtjente Værdistigning, kan man spørge, om den Del, som Samfundet gør Krav paa, bør indkræves paa en Gang eller under Form af en aarlig Rente. Svaret maa falde ud til Fordel for det sidste Alternativ. Hvad

Grundejeren egentlig vinder, er jo en forhøjet Rente, og dette Plus i Rente kan og bør han afstaa. Det vilde være urimeligt af Kommunen at gøre Krav paa denne Rentes Kapitalværdi, som Grundejeren ikke har inkasseret, undtagen i det Tilfælde, at han ved et Salg af Ejendommen har kunnet kapitalisere den forhøjede Renteafkastning.

Dette Spørgsmaal staar forøvrigt i nøje Forbindelse med et andet: bør Værdistigningsafgiften paalægges periodisk, f. Ex. hvert femte Aar, eller kun naar Ejendommen overgaar til ny Ejer? Den sidste Anskuelse har adskillige Talsmænd. I Grunden er det jo et saadant Maal, der foresvæver alle dem, som forlange en høj Stempelskat ved fast Ejendoms Overgang paa andre Hænder. En saadan Stempel-skat er, hvis den holdes indenfor moderate Grænser, særlig praktisk som kommunal Skat; men en altfor kraftig Udvikling af den er ikke at anbefale: den vilde blot lægge en Hindring paa den almindelige, fri Omsætning, hvad ikke tilsigtes. Og det, der tilsigtes, rammes kun paa en meget ufuldkommen Maade, naar Stempelskatten ifølge sin Natur rammer den hele Ejendomsværdi, ikke Stigningen udover Værdien ved sidste Salg.

Mod det almindelige Princip, at Kommunen først ved Ejerskifte skal gøre sit Krav paa Andel i Værdistigningen gældende, kan der indvendes, at det, qua Princip, i mange Tilfælde uden tilstrækkelig Grund vil lade Kommunen vente urimeligt længe paa, hvad der skulde være dens naturlige Erstatning for dens Arbejde, og uden Nødvendighed lade Ejeren nyde den Rentestigning, hvortil man principielt ikke ind-

rømmer, at han har nogen Ret. Man har vel tænkt sig, at Ejendommens Salg skulde afgive en bekvem Lejlighed for Kommunen til at gøre sit Krav gældende, idet Værdistigningen da vilde faa et haandgribeligt Udtryk i Salgsprisen. Denne Anskuelse er imidlertid, hvad man let vil kunne se, urigtig. Antage vi nemlig først, at Værdistigningen indkræves paa en Gang, saa har Sælgeren jo ingen Interesse i at søge at opnaa en højere Pris, end han i sin Tid betalte. Det tør antages, at han saa vil sælge til denne Pris, idet han betinger sig en eller anden privat Erstatning af Køberen. Under saadanne Forhold vilde Salgsprisen jo tabe al Betydning som Holdepunkt for Beregningen af Værdistigningen. Denne Vanskelighed kan vel noget mildnes, men dog ikke helt fjernes, naar man indrømmer den gamle Ejer en vis Del af Værdistigningen. — Antage vi videre, at Kommunen vælger den rigtigere Form for sin Andel i Værdistigningen, Renteformen, saa vil Valget af Salgsprisen som Beregningsgrund for Værdistigningen medføre Vanskelighed af anden Art. Et Exempel vil kunne belyse dette. Antag at en Ejendom købes for 100,000 Kr., at den oprindelig gav en Nettoafkastning af 5000 Kr., men at denne Afkastning lidt efter lidt er stegen til 10,000 Kr. Antag fremdeles, at den almindelige Rentefod udgjorde og fremdeles udgør 5 pCt. Nu bør Ejendommen da sælges for 200,000 Kr. Men naar Kommunen stiller Krav paa Stigningen i Afkastningen, saa kan Køberen naturligvis ikke betale saa høj en Pris. Salgsprisen bliver kun 150,000 Kr. Værdistigningen er da 50,000 Kr., og den Kommunen tilfaldende

Rentestigning bliver 2,500 Kr. Den ny Ejer har da, naar han fra Renteafkastningen 10,000 Kr. trækker Byens Andel, 2,500 Kr., til Rest 7,500 Kr., hvad der er tilstrækkeligt til at give ham 5 pCt. i Rente af Købesummen. Slutningsresultatet er, at Kommunen gaar Glip af den halve Værdistigning. — Det Forhold, der belyses ved dette Exempel, er jo ganske almindeligt. Kommunens Fordring paa Stigningen af en Ejendoms Renteafkastning, eller paa en Del deraf, medfører naturligvis altid en Forringelse af Salgsprisen. At lægge denne Salgspris til Grund for Beregningen er da urimeligt. Ved den rationelle Fremgangsmaade, hvorefter Kommunen periodisk indkræver Nettoafkastningens hele Stigning, kan Ejendommens Salgspris overhovedet ikke stige, men bliver uforandret, saalænge Ejeren ikke ved sit Arbejde forhøjer Værdien.

Den rigtige Form for Kommunens Delagtiggørelse i Værdistigningen synes da at være denne: Værdistigningen konstateres ved periodiske, for Exempel hvert femte Aar tilbagevendende Taxationer. Først taxeres Ejendommens samlede Renteafkastning. Denne kapitaliseres, med den almindelige Rentefod som Maalestok, og saaledes udfindes Ejendommens Totalværdi. Herfra drages Bygningernes Produktionsværdi; Resten er da Grundens Værdi. Den Stigning af Grundværdien, som fremgaar af en Sammenligning mellem to paa hinanden følgende Taxationer, udgør den Værdistigning, som principielt bør betragtes som Kommunens Ret. Sit Krav paa denne Værdistigning bør Kommunen gøre gældende ved at paalægge Ejendommen en aarlig Rente, en vis, fast Procent af

Værdistigningen, betragtet som Kapital. Af de ubebyggede Grunde bør der ikke kræves nogen Rente, før de sælges eller bebygges. Ved Renteberegningen bør størst mulig Forsigtighed udvises, for ikke at gøre Indgreb i Jordejerens berettigede Interesse; Rentefoden bør altsaa være lav, f. Ex. 3 pCt. Til yderligere Beskyttelse for Ejeren bør Kommunen altid være pligtig til: enten paa Ejers Forlangende at købe Ejendommen til den gamle Taxationsværdi, eller at afstaa fra sin Fordring paa Værdistigningsrenten.

Dette er altsaa Maalet for en rationel Lovgivning med Hensyn til den omhandlede Værdistigning. Lettest vil Maalet vel naaes, naar Samfundet gradvis kommer med sine Krav, altsaa f. Ex. lader Renten stige fra 1 til 2 og derfra til 3 pCt. af Værdistigningen.

Naar Kommunen, som her foreslaaet, forlanger en 3 pCts. Rente af Værdistigningen, naas Hovedformaalet — at Værdistigningen for en væsentlig Del kommer det Almene tilgode — og samtidigt levnes der Noget til Husejeren. Derved sikres hans Interesse i at udnytte sin Ejendom paa en fordelagtig Maade. Til Ejeren levnes der en tilstrækkelig Rand af Værdistigningen, — men man slipper for den usunde Spekulation i de fremtidige Værdistigninger. At købe Jord og at lade den henligge ubenyttet, altsaa renteløst, vil neppe være nogen særdeles fristende Spekulation, naar man paa Forhaand ved, at Kommunen vil indkræve den største Del af den ventede Værdistigning. Jordejerens Interesse i at holde paa de ubebyggede Grunde falder bort, og forvandles til en Interesse i snarest muligt at faa dem bebyggede.

Derved forsvinder ogsaa Aarsagen til, at Lejen drives op over den Grænse, som objektivt-økonomiske Betingelser foreskrive. At Lejen alligevel efterhaanden kan stige, er naturligvis uundgaaeligt i enhver fremadskridende By. Men der er for Almenheden stor Forskel paa, om den skal erlægge Lejestigningen som en Skat til private Ejere, eller om den erlægges den til Kommunen, d. e. til Syvende og sidst til sig selv. Dette vil den sikkert meget snart erfare gennem meget betydelige Skatnedsættelser. Enhver fremadskridende By vil, naar den, som her foreslaaet, faar Andel i Jordens Værdistigning, komme i Besiddelse af saa store Indtægter, at den ved Hjælp af dem kan dække Størstedelen af de Udgifter, som nu maa dækkes ved Skatter. Havde Berlin i sin Tid kommunaliseret den Byggegrund, der nu taxeres til en Værdi af 3 Milliarder Mark, vilde den være kommen i Besiddelse af en saa kolossal Renteindtægt, at alle kommunale Skatter havde kunnet stryges, — og dog vilde der være blevet et anseligt Overskud tilbage. Lignende Resultater vilde andre Byer i rask Udvikling kunde opnaa.

Af den Diskussion, der knyttede sig til Indledningsforedraget, meddeles følgende Referat:

Dr. Knut Wicksell hyldede i det væsentlige de samme Anskuelse som Indlederen. Dog nærrede han paa enkelte Punkter afvigende Meninger, og navnlig var han stærkt i Tvivl om, hvorvidt Indlederen havde Ret i Spørgsmaalet om Beskatningen af de ubebyggede Grunde. Tvang man ved en Be-

skatning Ejeren af en saadan til at lade den bebygge, saa fremkaldte man maaske Opførelsen af daarligt indrettede, uhensigtsmæssige Smaahuse, eller Huse med smaa Lejligheder, der, hvor der i Virkeligheden krævedes Storstadsbygninger, indrettede efter alle Nutidens Fordringer. Det var derfor et stort Spørgsmaal om Spekulanten, der lod Grunden ligge ubebygget til den rette Tid kom, ikke netop derved udførte en samfundsnyttig Handling.

Kontorchef E. Meyer takkede Indlederen og Dr. Wicksell og udtalte, at ogsaa han var en Ven af Tanken om en Beskatning af den Forøgelse i Bygrundenes Værdi, som fremkommer uden Arbejde fra Grundejerens Side. Taleren ønskede ogsaa at understrege Forskellen imellem en Beskatning af Tilvæksten i Bygrundrenten og H. Georges Krav, navnlig efter en theoretisk Betragtning først af Georges Opfattelse af Jordrentespørgsmaalet og dernæst af de Konsekvenser, som Udførelsen af hans Forslag vilde faa. H. George havde bl. a. ment, at Byernes Arbejdere kunde modsætte sig en Nedgang i Arbejdslønnen ved at forlade Byerne og opdyrke Jord, naar denne paa Grund af Jordrentens Konfiskation ophørte at have Salgsværdi. Lignende Resultater ventede Forkæmperne for Konfiskation af Grundrenten i Byerne sig vel ikke; men mange af de Forfattere, der forsvarede denne Konfiskation, mente, at Konfiskationen paa Grund af at Spekulationen i ubebyggede Grunde vilde ophøre at være fordelagtig, maatte føre til billigere Huslejepriser og Athjælpning af Bolignøden. Derfor rejste Taleren det Spørgsmaal, som han ikke selv helt ud dristede

sig til at besvare, men som han kunde ønske oplyst gennem Diskussionen: Finder den spekulative Henlæggelse af Jord, der nationaløkonomisk set egner sig til at bebygges, Sted i et saadant Omfang i de skandinaviske Storstæder, at den kan bidrage til Bolignøden? Var dette Tilfældet, vilde Spørgsmaalet om Beskatningen af ubebyggede Grunde have stor Betydning i social Henseende. Taleren betvivlede, at det var Tilfældet i København.

Folkethingsmand P. Knudsen var navnlig glad for Foredraget, fordi det angik Spørgsmaal, som han selv i Løbet af Sommeren havde beskæftiget sig med. Indlederen havde hævdet, at det var Kommunen og ikke Staten, der burde tage sig Stigningen i Bygrundrenten til Indtægt. Det samme mente Taleren. Dog var han undertiden noget i Tvivl, navnlig naar man bestemt kunde paapege, at en By var voxet som Følge af en Statsforanstaltning, som Exempel paa hvilket Taleren nævnte Esbjerg. Ligeledes var han enig med Indlederen i, at Ejendommene burde taxeres med visse Mellemlum, helst hvert 5te Aar. De ubebyggede Grunde burde beskattes, og de burde beskattes, selv om de forblev hos samme Ejer. Beskatning af Grunden vilde hindre en Stigning af dennes Værdi, og derigennem en Stigning af Huslejen, hvad der navnlig vilde faa Betydning for Arbejderen.

Professor Westergaard kunde ligeledes i Hovedsagen slutte sig til Dr. Cassel. Kun vilde Taleren gøre opmærksom paa, at naar Samfundet har saa stor en Interesse i Grundenes Værdistigning, var det ikke blot gennem en Beskatning, at det

skulde lægge denne Interesse for Dagen, men navnlig ogsaa gennem en hensigtsmæssig Byggelov. Her var især København slet stillet.

Kandidat Warming vilde opponere mod den Paastand af Indlederen, at det ikke skulde gøre nogen Nytte, at der blev spekuleret i Byggegrunde, og drog i den Anledning en Parallel mellem Nordamerikas Byer, hvor Bebyggelsen netop paa Grund af Spekulationen skete i stor Stil og efter en velovervejede Plan, og Københavns Omegn, hvor Enhver byggede saaledes, som han fandt for godt, og hvor Bebyggelsen derfor blev uregelmæssig og tarvelig.

Bagermester Marstrand hævdede overfor dette, at man ikke kunde sammenligne Forholdene i amerikanske Storbyer med Forholdene i Utterslev. For Københavns Vedkommende var det den almindelige Lovgivning i Forening med Byens slette økonomiske Situation, der havde hindret en ordentlig Bebyggelse. København maatte tjene Penge paa alle mulige Maader for ikke at komme i alt for stor en Gæld, hvad der navnlig havde givet sig Udslag i Salg af Fæstningsterrænet. Meget vilde vi have vundet, hvis vi havde haft en Grundskat; men det var jo Rigsdagen, der skulde tage Bestemmelse her, og Rigsdagen beherskedes af Landboere, der ikke havde tilstrækkelig Interesse eller klart Blik for, hvad der tjente Hovedstaden. Denne maatte derfor vedblivende pine sig igennem ved Salg af Grunde o. l., selv om det kom til at gaa ud over Bebyggelsesmaaden.

Ingeniør Johansen: Tanken om Beskatning af Bygrunde er jo ikke ny, men Foredragsholderen havde udviklet den paa en ny og interessant Maade.

Hvad der er vanskeligt ved en saadan Beskatning, det er Beregningen af Grundens Værdistigning; man maatte jo huske paa, at der paa Grunden som oftest stod et Hus, og dette havde ogsaa Del i Stigningen. Undertiden havde Huset 10 Gange saa stor en Værdi som Grunden, og det var da meget vanskeligt at afgøre, hvor stor en Del af Værdiopgangen der skal beregnes for Huset og hvor stor en Del for Grunden. Taleren fremdrog forskellige Exempler fra Frederiksberg, som viste denne Vanskelighed.

Efter at Dr. Cassel kort havde repliceret til de forskellige Talere, udtalte Direktør Rubin endnu en Gang en Tak til ham for det interessante Foredrag, en Tak, hvortil Forsamlingen lydelig sluttede sig.

— Fra Hr. Etatsraad Moldenhawer har Redaktionen modtaget Følgende:

I Forbindelse med det i Nationaløkonomisk Fornings Møde den 29. November af Dr. Cassel holdte Foredrag om det Offentliges Ejendoms- eller Beskatningsret overfor Værdiforøgelsen af Byernes Grunde tillader jeg mig at fremsætte følgende Bemærkninger:

I 1853, altsaa 18 Aar før Henry George i Amerika paa Tryk berørte denne Sag, indleverede jeg til den daværende Finansminister, Grev Sponneck, et Forslag til Beskatning af den Extra-Indtægt, som kaldes Jordrente, og som hidrører fra det Privilegium, som Grundejendomsbesidderne uden Anstrængelse og Bekostning ligesom sovende opnaa ved Tidernes og

Forholdenes Gunst. — Denne Beskatning af Jordrenten, der i Theorien sikkert maa erkendes som retfærdig, kan dog vanskelig gennemføres i Praxis overfor det egentlige Landbrug, men det forhindrer jo ikke, at det kan ske overfor de til Bygninger i Byerne benyttede Arealer og da navnlig i Københavns og Frederiksbergs Kommuner, for saaledes at skaffe Udsigt til en, om end ikke øjeblikkelig, saa dog fremtidig Indtægtsforøgelse, der kan holde nogenlunde Skridt med den Udgiftsforøgelse, som ufejlbarligt vil fremkomme i stigende Grad, efterhaanden som København og Frederiksberg mere og mere tiltage i Omfang og Befolkningstal. Idet jeg som oplysende Bilag henviser til den af mig i 1855 udgivne Piece om Jordrenten, tillader jeg mig derfor at henstille følgende Forslag til rette Vedkommendes Overvejelse og Bedømmelse, navnlig med Hensyn til, om det ikke maatte være muligt ad den Vej at forhindre, at Københavns og Frederiksbergs Kommuner atter ad Aare komme i en lignende Pengeforlegenhed som for Tiden:

1. Der foretages ufortøvet en Vurdering af samtlige til Københavns og Frederiksbergs Kommuner hørende Grundarealer, saavel de bebyggede som de ubebyggede, hvoraf det kan ses, hvilken Værdi i Handel og Vandel de for Tiden have uden Bygninger.
2. Efter Forløbet af et Antal Aar foretages atter og atter med passende Mellemlum en saadan Vurdering af samtlige Grundarealer uden Bygninger.
3. Af den saaledes hver Gang udfundne forøgede

Værdi, forsaavidt den ikke hidrører fra Pengenes Værdiforringelse, beregnes den til hver Tid gængse Aarsrente, og det saaledes fremkomne Beløb, der er ligt Jordrenten af bemeldte Grundarealer, indkræves enten helt eller helst delvist som Kommuneskat.

4. Hensigten at indkræve dette Beløb som Skat bringes til Offentlighedens Kundskab samtidigt med, at den første Vurdering finder Sted, saa at der i Mellemtiden ved Køb og Salg kan blive taget alt fornødent Hensyn hertil.

Hvis dette Forslag var blevet godkendt i 1853, da jeg første Gang fremsatte det, altsaa paa en Tid, da Grundarealerne i Københavns og Frederiksbergs Kommuner endnu ikke havde faaet den ved Sporvejsanlægene, Voldsløfningen, Befolkningstilvæksten, de nye Gadeanlæg med Vand, Gas, Makadamisering, Brolægning og Kloaker m. m. fremkaldte unaadelige Værdiforøgelse, som disse Ejere uden Arbejde og Bekostning ligesom sovende ved Tidernes og Forholdenes Gunst have erhvervet, saa vilde Københavns og Frederiksbergs Kommuner sikkert for Tiden i pekuniær Henseende have været saaledes stillede, at det ikke havde været nødvendigt, som nu Tilfældet, at gaa omkring med Lygte, for at søge om et passende Skatteobjekt. Men, hvad der er sket en Gang, det kan ske atter, og saa vist som København og Frederiksberg endnu langt fra have naaet deres Kulminationspunkt, saa vist vil ogsaa en lignende Værdiforøgelse efterhaanden indtræde som Følge af Frihavnsanlægget, Jernbaneomlæggelsen m. m., i hvert Fald for alle de

mange til nævnte Kommuner henhørende for Tiden endnu ubebyggede Arealers Vedkommende, og derfor gælder det om at benytte Tiden og snarest muligt at skride til den nævnte første Vurdering. Finder man denne Vurdering for besværlig, vil det være let for de Sagkyndige at finde en anden mere praktisk Fremgangsmaade, hvorved man kan ramme denne Extraintægt eller Jordrente, naar man først har erkendt, at den afgiver et passende Skatteobjekt. Som et Exempel paa, hvilken umaadelig Størrelse denne Extraintægt kan naa, skal jeg endnu oplyse, at de mange opfyldte Arealer udfør Ejendommene langs med den gamle Strandpromenade (nu Strandboulevarden), som disses Ejere vistnok i opfyldt Stand have erhvervet for en Pris af omtrent 4 Kroner pr. Kvadrat-Alen, efter Frihavnsanlæggets Fuldførelse sikkert uden forøget Bekostning kunne sælges for omtrent 40 Kroner pr. Kvadrat Alen.

København d. 30. November 1900.

Moldenhawer.

Administrator for det Grevelige
Schimmelmansske Fideikommis.

II.

Møde d. 17. Januar 1901.

I Mødet Torsdagen d. 17. Januar holdt Hr. Kontorchef Jerichau-Christensen Foredrag om Emnet:
Er der Anledning til en Forhøjelse af Postvæsenets Taxter?

Nationaløkonomisk Tidsskrift haaber i et følgende Hefte at kunne offentliggøre Foredraget *in extenso*, men meddeler foreløbig følgende Referat:

Postvæsenet — ytrede Taleren — sysselsatte for Tiden ca. 6000 Mennesker. Fra en stor Del af disse Funktionærers Side var der udgaaet Krav om en Lønningforhøjelse. For nogle Aar siden fik Landpostbudene en Lønforhøjelse af ca. 300,000 Kr. Der foreligger nu Forslag til Forhøjelser for de øvrige Klasser til over 600,000 Kr., saaledes at Statskassen vilde faa en forøget Udgift paa ca. 1 Million Kroner. Der kunde derfor være Grund til at overveje, hvorvidt der var Anledning til at søge ekstraordinære Indtægter til Dækning af disse Udgifter.

Taleren gennemgik Postvæsenets Historie fra den Tid, da den Rowland Hill'ske Reform omkring 1840 indførtes i England og derfra bredte sig til Kontinentet. Ved en Lov af 1851 fik vi her i Landet Frigørelsen af Breve og Pakker uden Afstandsberegning, idet man dog tog Hensyn til Vægten. Pakkepost-Tarifen var for en Del afhængig af de afsendte Varers Art. I 1865 og 1868 fik vi nye Postlove med Reduktion af Brevtaxternes Antal. I 1871 fik vi den 8-Øres Brevkorttaxt, i 1888

den nugældende Postlov med det lokale Brevkort til 3 Øre. I Tyskland har man endnu Vægtprogressionen, hvilken vi jo have opgivet saavel for Breve som Tryksager. I England havde man ligeledes bevaret Vægtprogressionen. Baade for Tysklands og Englands Vedkommen gjaldt i væsentlig Grad, at Forsendelserne vare dyrere end her i Landet. I Schweiz havde man som i Danmark ingen Vægtprogression. De dyreste Lande i Europa, hvad Brevforsendelser angik, vare Rusland, Grækenland, Frankrig, Italien og Spanien. Danmark hørte til de Lande, der havde den allerlaveste Porto; der kunde egentlig kun være Tale om, at Schweiz havde billigere Porto end vi. Hvad de andre Lande angik, var der kun billigere Vilkaar for lidet vægtige Forsendelser. Danmark indtog saaledes en meget smuk Stilling. Med disse Portosatser skulde man tro det vanskeligt at gennemføre Postvæsenets Budget uden Tilskud fra Finanserne. Dette var dog i alt Væsentligt lykkedes, hvilket Taleren forøvrigt i sin Tid udførligere have vist i en Artikel i »Berl. Tid.«. Taleren paaviste, at vi i de sidste Aar paa Grund af Lønforhøjelser og Nyansættelser vare gaaede ned, hvad Overskudet angaar, og i Aaret 1902, naar de foreslaaede nye Lønforhøjelser vare gennemførte, vilde Postvæsenet staa med et aarligt Underskud paa 7—800,000 Kr. Men samtidig kunde Postvæsenets andre normale Indtægter antages aarlig at stige 300—350,000 Kr., Udgifterne dog neppe mere end ca. 250,000 Kr.

Spørgsmaalet var nu, om man trods den sandsynlige Stigning i Indtægterne dog skulde forhøje Portoen, saaledes at den f. Ex. blev sat til 10 Øre i Stedet for 8 Øre, alt under Henblik paa den Betragtning, at en

Institution som Postvæsenet maatte bære sig selv. For Øjeblikket var den samlede Indtægt af Brevposten $4\frac{1}{2}$ — $4\frac{3}{4}$ Million Kroner; en Forhøjelse med 25 pCt. vilde betyde en Indtægtsforhøjelse af 11—1200 000 Kr., alt under Forudsætning af, at der ikke skete nogen Indskrænkning i Brevenes Antal. Postvæsenets Status vilde ganske vist derved blive yderligere gunstig; men der var dog adskillige Betæneligheder ved et saadant Skridt, ikke mindst fordi Tendensen i Europas forskellige Lande gik i Retning af Billiggørelse af Taxterne. Det forekom Taleren, at der endnu neppe var Grund til at gøre et saadant Skridt, der vilde være et Tilbage-skridt. Der var saa Spørgsmaalet, om der paa anden bekvem Maade kunde skaffes Dækning, f. Ex. ved Afskaffelsen af Frimærkerabatten, hvilket vilde skaffe en forøget Indtægt af ca. 280,000 Kr. Man kunde jo ogsaa delvis genindføre Vægtprogressionerne, eller mulig forhøje Portoen paa Postanvisningerne, hvilket sidste ved en Forhøjelse fra 8 til 10 Øre vilde indbringe ca. 70,000 Kr., eller forhøje den meget billige Avisporto; alene en Forhøjelse med $\frac{1}{8}$ Øre pr. Nummer vilde betyde en Indtægtsforøgelse paa 100,000 Kr.

Foredragsholderen mente, at man burde underkaste hele vort Portovæsen en grundig Overvejelse for mulig at foretage enkelte Forhøjelser, men troede dog, at det vilde være betænkeligt at gaa til en Forhøjelse af Grundporto. Der var Anledning til at revidere Tarifen og mulig forhøje den paa enkelte Punkter.

Til Foredraget knyttede der sig følgende Diskussion:

Konsul Nathan takkede for det oplysende Foredrag. Naar vi stod saa lavt med Hensyn til Porto, som Indlederen havde fremhævet, hvad kunde der da være i Vejen for en Forhøjelse af Portoen. At denne for Breves Vedkommende forhøjedes fra 4 og 8 Øre til 5 og 10 Øre, vilde næppe mærkes af Publikum, men for Postvæsenet vilde det være en væsentlig Indtægt. Dettets Udgifter var jo ogsaa stegne og vilde stige endnu mere; det var da ganske naturligt, at det ogsaa maatte sørge for at faa sine Indtægter forøgede. Hvorfor skulde forøvrigt denne Institution netop lige kunne betale sig? Hvorfor skulde den ikke give Overskud?

Grosserer Muus ønskede ikke, at Konsul Nathans Udtalelser skulde staa som de eneste, der var komne fra Handelsstanden. For dennes Vedkommende vilde en Forhøjelse af Brevportoens spille en overordentlig betydningsfuld Rolle, og man maatte være forberedt paa, at hvis en saadan Forhøjelse bragtes i Forslag, vilde hele Handelsstanden sætte sig derimod.

Direktør Rubin bestred Rigtigheden af Konsul Nathans Krav om, at Postvæsenet absolut skulde betale sig. Dette var aldeles ikke givet. Det Offentlige havde mange Kulturmidler, der ikke betalte sig og heller ikke skulde betale sig. Postvæsenet var muligvis et saadant Kulturmiddel.

Generalpostdirektør Svendsen vilde give Direktør Rubin Ret i disse Betragtninger. Dog kunde der jo komme Situationer for Staten, hvor det blev nødvendigt at benytte Postvæsenet som Indtægtskilde. Med Hensyn til Forhøjelsen af de nuværende Taxter stod Taleren paa Indlederens Standpunkt. Vi maatte

tænke paa Postanvisninger og Pengebreve; Forhøjelsen af Brevportoens vilde derimod være uheldig, hvad der dog ikke skulde betyde, at den ikke tidligere, saaledes da vi skiftede Møntsystem, burde have været sat højere.

Statsrevisor L. Dinesen var glad ved, at Postvæsenet tænkte paa at skaffe forøgede Indtægter. Dette vilde utvivlsomt blive nødvendigt. Dog vilde der næppe blive Tale om særligt store Beløb, saa der var næppe Anledning til at tænke paa noget saa Radikalt, som en Forhøjelse af Brevportoens vilde være.

Direktør Neergaard sluttede sig hertil. Postvæsenet skulde vel skaffe Balance, men paa den anden Side ikke blive en Beskatning. Balancen var nødvendig, fordi der stadig krævedes flere og flere Penge til Samfundsopgaver. Ogsaa i Telegraf- og Jernbanevæsenet stræbte man efter at komme bort fra Underskudet og skaffe Ligevægt mellem Indtægt og Udgift. Som Dinesen mente Taleren, at Situationen trods de forøgede Udgifter dog ikke krævede Portoforhøjelse for Breve.

Folkethingsmand Kristian Pedersen, Sandby, vilde navnlig henlede Opmærksomheden paa Pengebrevene. De var sædvanligvis forsikrede for en langt mindre Værdi end den, de i Virkeligheden indeholdt. Her maatte kunne øves en Kontrol og skaffes en ret betydelig Indtægt.
